

Diskuse

Ke stati „Jak hodnotit znalosti a schopnosti mediků?“

B. CHALUPA

Zdeněk Adam a Martin Komenda otevřeli závažné téma, které se týká více oborů na universitě. Způsob sledování účinnosti a úspěchu při „výrobě“ absolventů lékařské fakulty srovnáním s továrnou nesedí z toho důvodu, že výrobky mají přesné normy technické i bezpečnostní a hygienické, které výrobek musí splňovat. V případě vzdělávání lidí na vysokoškolské úrovni jde jen o rámcově vymezení požadavků na absolventa, o němž není často ani všeobecné shody teoretiků, specialistů a lidí z praxe. Na rozdíl od tovární výroby je kontrola procesu výuky, studijní přípravy a efektu vzdělávání, velmi obtížná, musí zahrnovat široké pole systému, působící lidské činitele i prostředky a zabírá dlouhou dobu.

Úvahy o tom sledují několik směrů:

1. Jak vybrat obory a látku, navrhnout obsah výuky z hlediska stavu vědy a požadavků praxe. Všeobecně dnes panuje ohromná záplava faktů ve všech oborech a je třeba vybrat podstatné, sestavit výhled a plán výuky;
2. jak organizovat výuku a studium na vysoké škole za účelem dosažení co nejvyšší efektivity,
3. jak informovat studenty o způsobu studia, přípravě na zkoušky a kontrole učení,
4. jak ověřovat studijní výsledky, jak zkoušet a klasifikovat apod.,
5. jak zjišťovat celkovou efektivnost studia z hlediska vědy a praktické profesní činnosti.

Jádro řešení autoři spatřují v rozšířených formách kontroly studia, vedle státních závěrečných zkoušek a dílčích zkoušek přibírají také zápočty. Zde je jejich hlavním požadavkem při prověrkách stáží a praktické výuky také „přítomnost duševní“ čili kontrola, zda student „vstřelil“ potřebné minimum, a to s cílem *prosívání studentů*. Citují autoři: „Pokud nesplní požadované minimum, nemůže být absolventem vysoké školy a je nutné jej ze studia vyloučit“. Zde nastává řada velkých otázek.

Namísto ústních prověrek účasti na stážích a praktické výuce autoři navrhnou počítačem předávané testy s formou 4 možných odpovědí, které se budou provádět ve specializované počítačové učebně s výpočetními odborníky. Výsledky testů jsou ukládány v systému IS MUNI. Jakmile student opustí oblast

monitoru, je to okamžitě signalizováno (aby nehledal odpovědi na internetu apod.). Počítač každému vybere náhodně 20-30 otázek. Je to však ověřená a spolehlivá metoda? Namátkou lze uhodnout 25 % odpovědí. Otázky nemusí být stejně obtížné a pokrývat celou látku apod. Do doby zkoušky se lze mnohé doučit, učíme se stále i po promoci, ukládání informací v hlavě není takové, jako bychom kopírovali text na obrazovku počítače. Podle mnoha výzkumů se uloží bezprostředně jen několik málo procent. Proto se má vybírat jen podstatné a nejdůležitější.

Autoři soudí, že v ČR se velmi rychle zvyšuje počet vysokoškolských studentů, což znamená, že se snižují požadavky na intelektuální schopnosti, které jsou rozloženy v populaci podle Gaussovy křivky. Studenti jsou charakterizováni jako bez zájmu se něco naučit, naučit se medicíně a pomáhat nemocným. V tomto bodě však neleží skutečná příčina potíží u výuky lékařských fakult, které si mohou vybírat nejlepší studenty a absorbují také nadprůměr z vysokoškolské populace.

Vědění a dovednosti nezávisí v podstatě na úrovni inteligence podle IQ. Dokonce se ani neprokázalo, že IQ významně ovlivňuje úspěšnost vysokoškolského studia na rozdíl od korelací s prospěchem na ZŠ, neboť výuka tam se podstatně liší obsahem a strukturou od způsobu vysokoškolského studia.

Přístup autorů je technologický a opomíjí některé pedagogické a psychologické principy a zásady vysokoškolského vzdělávání a studia. Je skutečností, že množství vědomostí i dovedností ve vědě i v praxi v současné společnosti rychle a několikanásobně vzrostlo. Potíže studentů vyplývají zčásti z toho, že je požadováno v krátké době vstřebání tisíců faktů, které jsou třeba nepotřebné v pregraduálním studiu a mohou být případně předmětem dalšího studia. Nebo jde sice o sice nové poznatky, ale podružné a nevýznamné. Kdo určuje podrobný obsah učebních programů v tomto směru? Jsou využívány neefektivnější metody vyučování a vlastního studia?

Poznatky a dovednosti v určité profesi tvoří určitý celek, který se postupně diferencuje a prohlubuje. Málokdo se u nás zabývá systemizací učební látky a promyšlením souvislostí dílčích oborů a úseků. Namísto toho se mnozí spokojí s dodáním až stovek mikrootázek pro sestavení testů. Kdo se pak zabývá ověřením skutečné hodnoty na počítačích prezentovaných testů, výsledků dílčích a závěrečných zkoušek pro úspěšnost absolventa v praxi, ve školství, ve vědě? Podobné studie u nás zcela chybí. Statistika uvádí leda procenta nezaměstnaných absolventů, což je u LF minimální.

Základní otázka je, jak z existujícího vědění lidské společnosti pro výuku různých oborů a profesí správně vybrat obsah, uspořádat a provázat fakta i metody, vhodně je prezentovat a dále osvojovat i cvičit potřebné vědomosti a dovednosti. A k tomu je třeba uvažovat i motivaci. Pohled by měl být komplexní a systémový. Jeden test nic neřeší, i když je zpracován na počítači. Chybění koncepčnosti provázelo ostatně i přípravu státních maturit.